

TRIBUNAL U HAGU

IZJAVA PREDSEDNIKA MEĐUNARODNOG SUDA, SUDIJE FAUSTA POKARA, PRED SAVETOM BEZBEDNOSTI 7. JUNA 2006.

OKONČANJE MANDATA TRIBUNALA ZAVISI OD SARADNJE SVIH DRŽAVA

Fausto Pocar

Suđenja će zaista ući u 2009. godinu, pod uslovom da suđenja u predmetima koji se odnose na veći broj optuženih teku glatko; da predmeti koji su prosleđeni u bivšu Jugoslaviju ne budu ponovo ustupljeni Međunarodnom sudu; da se najnovije izmene pravila 73bis efikasno sprovode tako da optužnice budu usredsređenije; te da šestorica preostalih visokorangiranih begunaca budu uskoro prebačena u nadležnost Međunarodnog suda

Gospođo predsednici, vaše ekselencije,

Čast mi je da se ponovo obratim Savetu bezbednosti u svojstvu predsednika Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju. Ovo je peti izveštaj predsednika Međunarodnog suda u skladu s rezolucijom Saveta bezbednosti br. 1534 (2004) koja je usvojena 26. marta 2004. U njemu su objašnjene konkretnе mere koje su preduzete, kao i izazovi sa kojima se Međunarodni sud suočio u periodu od decembra 2005. do maja 2006. godine u naporima da ispunji ciljeve strategije okončanja rada Suda. Takođe ću vas obavestiti o najnovijem razvoju događaja do kojeg je došlo od podnošenja izveštaja.

Gospođo predsednici, posebna mi je čast što se mogu obratiti Savetu bezbednosti za vreme Vašeg mandata. U ime Međunarodnog suda, iskreno Vam zahvaljujem na snažnoj podršci koju je Vaša država iskazala za naš rad tokom proteklih godina. Takođe nam je bilo dragoceno iskustvo i požrtvovani rad jednog vašeg državljanina koji je sudija ad litem na Međunarodnom sudu.

Ekselencije, dozvolite mi da počnem s kratkim pregledom rada sudske veće. U vremenu na koje se odnosi izveštaj, pretresna veća su nastavila da rade punim kapacitetom i zasedala su u šest suđenja istovremeno, te vodila 22 predmeta u pretpretresnoj fazi. Osim toga, nastavila su postupke u četiri suđenja za nepoštovanje Suda protiv šestorice optuženih i u jednom suđenju optuženom koji se izjasnio krivim. Doneseno je gotovo 200 odluka u pretpretresnim postupcima i izrečene su tri presude. Po obustavljanju suđenja u predmetu Milošević, izvršio sam reorganizaciju pretresnih veća kako bi se sudije tog veća mogle u potpunosti angažovati na novim sudske poslovima i kako bi se omogućilo da suđenja u tri predmeta s većim brojem optuženih koji se odnose na ukupno 21 optuženog počnu nekoliko meseci ranije nego što je prvobitno planirano. Važno je istaći da je prvo suđenje u predmetu s većim brojem optuženih počelo u aprilu 2006. protiv šestorice optuženih, dok bi suđenja u druga dva takva predmeta, koja se odnose na ukupno 15 optuženih, treba da počnu u julu 2006.

Slično tome, Žalbeno veće je nastavilo da radi punom parom i izdalo je odluke po 127 žalbi, kako pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju, tako i pred Međunarodnim krivičnim sudom za Ruandu (MKS), uključujući tri na presude. U julu će biti izrečene još dve presude na žalbe, a još druge dve se očekuju u jesen.

Do danas je Međunarodni sud optužio 161 lice i okončao postupke protiv 94 lica. Osim toga, Žalbeno veće Međunarodnog suda je okončalo 12 predmeta koji su se pred MKS vodili protiv 16 optuženih. Osim toga, drugi međunarodni krivični sudovi se sada koriste sudske praksom i iskustvom Međunarodnog suda.

Sada ću Savet bezbednosti izvestiti o najnovijem razvoju događaja u vezi sa smrtima Milana Babića i Slobodana Miloševića od mog obraćanja Savetu putem video veze 31. marta 2006. Prvo, u pogledu g. Miloševića, holandske vlasti su 5. aprila 2006. okončale poverljivi izveštaj o istrazi koju su sprovele o okolnostima njegove smrti u skladu s holandskim zakonodavstvom. Izveštaj je potvrdio da je g. Milošević umro prirodnom smrću, konkretno od srčanog udara, i isključio svaku mogućnost samoubistva ili krivičnog dela, kao što je trovanje.

Drugo, 15. maja 2006, objavljen je izveštaj o reviziji Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija (PJUN) koju su sprovele švedske vlasti i koju sam ja odobrio. Iako je tim švedskih stručnjaka bio generalno zadovoljan celokupnim delovanjem PJUN, izneli su konkretne preporuke za poboljšanje uslova pritvora,

kao i strukture upravljanja Pritvorskom jedinicom. Kao odgovor na to, Međunarodni sud je oformio Radnu grupu koju čine predstavnici sudske veće, Sekretarijata i PJUN i koja će preuzeti dalje korake u skladu s tim preporukama.

Treće, 30. maja 2006, sudija Kevin Parker, kog sam imenovao da predvodi internu istragu o smrti g. Miloševića, podneo je svoj izveštaj. U izveštaju je zaključeno da je g. Miloševiću pružena odgovarajuća lekarska nega dok je bio u Pritvorskoj jedinici, kako od strane doktora PJUN, tako i nezavisnih kardiologa i specijalista. Ozbiljni zdravstveni problemi koje je g. Milošević imao dodatno su zakomplikovani činjenicom da je on insistirao da sam sebe zastupa, uprkos stalnim lekarskim savetima. U nastojanju da g. Miloševiću omogući pravo na samozastupanje, a da pritom ne ugrozi njegovo zdravlje, Pretresno veće je postepeno skraćivalo njegov raspored suđenja i često pravilo pauze tokom suđenja u skladu sa savetima lekara. Zdravstveno stanje g. Miloševića je takođe komplikovano njegovim odbijanjem da se pridržava terapije koju su propisali njegovi lekari. U nekoliko slučajeva, odbio je da se podvrgne testovima ili da bude hospitalizovan. Osim toga, g. Milošević je odbijao da uzima neke od prepisanih lekova, menjao je propisane doze i samovoljno uzimao lekove kao što je rifampicin, čime je ponekad remetio delotvornost prepisanih lekova.

U izveštaju sudije Parkera se dalje zaključuje da okolnosti ukazuju na to da su neprepisani lekovi prokrijumčareni u PJUN tokom privilegovanih poseta g. Miloševiću. Nalogom Pretresnog veća iz septembra 2003. g. Miloševiću su stavljene na raspolaganje jedinstvene mogućnosti za "privilegovanu komunikaciju" s pravnim saradnicima i svedocima kako bi mu se omogućilo efikasno vođenje odbrane. U skladu s tim, g. Milošević je imao privatnu prostoriju s telefonom, računaram i faks aparatom. Takvo rešenje je dovelo do nedostataka u bezbednosti PJUN. Tamo gde su otkrivene zloupotrebe, Međunarodni sud je nastojao da preduzme odgovarajuće korake, a da pri tome poštuje prava g. Miloševića. Preduzete mere su umanjile, ali nisu u potpunosti otklonile mogućnost zloupotrebe privilegovane prostorije.

Na kraju, u izveštaju sudije Parkera se iznosi nekoliko preporuka i naglašava da se značajna pažnja mora pridati iskustvu iz predmeta Milošević u donošenju budućih rešenja za optužene koji zastupaju sami sebe kako se ne bi kompromitovala bezbednost u PJUN. Konkretno, moraju se uključiti odredbe za posebnu obuku za pregled materijala koje privilegovani posetioci unose u PJUN. Dana 2. juna 2006, naložio sam da Radna grupa za sprovođenje preporuka švedskog revizorskog tima takođe preduzme dalje korake u skladu s izveštajem sudije Parkera.

Četvrti, u pogledu g. Babića, holandske vlasti su krajem maja završile svoj konačni poverljivi izveštaj o rezultatima istrage o okolnostima njegove smrti u skladu s holandskim zakonodavstvom. U izveštaju se potvrđuje da je uzrok smrti bilo samoubistvo i da nije bilo dokaza o krivičnom ponašanju. Sudija Parker nije mogao da završi internu istragu dok nije primio ovaj obiman izveštaj. Trenutno se izveštaj holandskih vlasti i dalje prevodi na engleski jezik, ali je postalo očigledno da neki od aspekata tog izveštaja zahtevaju da sudija Parker sproveđe daljnje istrage. On me je obavestio da će te istrage biti okončane za nekoliko dana i da će njegov izveštaj uslediti ubrzo nakon toga. Primeri izveštaja sudije Parkera će tada biti dostavljeni direktno članovima Saveta.

Završivši s ovim preliminarnim pitanjima, sada ću govoriti o prvoj temi koja se tiče strategije okončanja rada Suda, odnosno, o konkretnim merama koje je Međunarodni sud preduzeo na njenom sprovođenju u vremenu na koje se odnosi izveštaj. Radna grupa za ubrzanje suđenja, koju predvodi sudija Bonomi, uz pomoć sudija Hanoteaua i Swarta, u februaru 2006. je podnela konačni izveštaj u kojem je iznela konkretnе preporuke za povećanje efikasnosti postupaka u prepretresnoj i pretresnoj fazi suđenja pomakom od sudske postupaka koji se odvijaju na inicijativu strana prema postupcima koje mnogo bliže vode sudije Međunarodnog suda. Nakon otvorenog razgovora o tom izveštaju, sudije su se u aprilu 2006. sastali na neformalnoj plenarnoj sednici na kojoj su usvojili konkretnе mere, koje pokazuju suštinski uticaj na efikasnost suđenja na Međunarodnom sudu.

Prvo, utvrđene su smernice u skladu s kojima se svi predmeti u prepretresnoj fazi postupka prebacuju Pretresnom veću koje će započeti postupak što je pre moguće. Na taj način će prepretresne sudije i osoblje u prepretresnoj fazi koje je već upoznato s predmetom takođe učestvovati u suđenju i na taj način omogućiti efikasnije postupke.

Druge, 30. maja 2006. sazvao sam drugu plenarnu sednicu sudija Međunarodnog suda, na kojoj su usvojene izmene pravila 73bis Pravilnika u pogledu optužnica. Sudije su sve više svesne da dužina suđenja počinje sa složenošću i obimom optužnica, što dovodi do dugotrajnih izvođenja dokaza strana u postupku. Prethodni napor sudija da izmene ovu praksu bili su u velikoj meri neuspešni. Prema ovim izmenama, pretresna veća sada imaju izričitu mogućnost da u prepretresnoj fazi postupka pozovu optužbu da smanji broj tačaka optužnice ili da upute optužbu da odabere tačke optužnice po kojima treba nastaviti postupak. Osnovu tih izmena predstavlja odgovornost pretresnog veća određena Statutom da vodi suđenje uz poštovanje prava optuženog na pravično i ekspeditivno suđenje i pravo onih koji se nalaze u pritvoru pre početka suđenja da im se sudi u razumnom roku. Ove izmene su takođe u skladu s uobičajenom praksom u nacionalnim pravosuđima po kojima se izbegavaju preobimne optužnice

kako bi se zaštitio integritet postupaka. U isto vreme, te izmene poštuju nezavisnost optužbe da podiže optužnice pred Međunarodnim sudom i zahtevaju saradnju optužbe u skraćivanju suđenja podizanjem usredsređenih optužnica.

Treće, pretpretresne sudske sile su preduzele značajne korake u cilju proaktivnijeg vođenja pretpretresnih postupaka. Na taj način, oni mogu usredsrediti postupke, osigurati da su predmeti spremni za suđenje i skratiti suđenja. Konkretno, pretpretresne sudske sile su zadužene za sledeće:

- da utvrde radne planove s obavezama strana tokom suđenja s preciznim rokovima za izvođenje njihovih dokaza i osiguraju strogo sprovođenje takvih radnih planova;
- da zahtevaju od optužbe da, u ranoj fazi postupka, konkretno navede svoju strategiju koju će izneti na suđenju, podnese usredsređen pretpretresni podnesak, i dostavi konačne izjave svih svedoka optužbe koji će biti pozvani tokom suđenja;
- da obavežu odbranu da na vreme podnese usredsređen pretpretresni podnesak i obelodani izjave sudske veštakice kako bi se utvrdile tačke slaganja i neslaganja između strana; i
- da više koriste pravo sankcionisanja strana u postupku za propust da se pridržavaju obaveze obelodanjivanja.

Četvrti, pretresna veća trebaju da osiguraju povećanu efikasnost suđenja, tako što će:

- skratiti izvođenje dokaza optužbe utvrđivanjem broja svedoka koje optužba može pozvati, ograničavanjem vremena za izvođenje dokaza i utvrđivanjem tačnog broja mesta zločina ili incidenta koji se mogu navesti u optužnici;
- više koristiti pismene izjave svedoka umesto glavnog ispitivanja; i
- sprovoditi veću kontrolu nad unakrsnim ispitivanjem svedoka.

Druga tema o kojoj želim da govorim pred vašim ekselencijama tiče se sudske sile ad litem na Međunarodnom sudu, koji su i dalje neprocenjiva pomoć u ostvarenju ciljeva strategije okončanja rada. U vremenu na koje se odnosi izveštaj, pet novih sudske sile ad litem, među njima i jedan rezervni sud, raspoređeno je u dva predmeta.

U vezi s tim, želim ponovo da izrazim svoju veliku zahvalnost Savetu na usvajanju rezolucije br. 1660 (2006), kojom su usvojene izmene i dopune Statuta Međunarodnog suda kako bi se omogućilo imenovanje rezervnih sudske sile ad litem. Prisustvom rezervnih sudske sile izbeći će se situacija u kojoj bi velika suđenja u predmetima protiv većeg broja optuženih morala da počnu iznova ukoliko jedan ili više sudske veća ne bi mogao da nastavi da učestvuje u suđenju.

Moja treća tema o kojoj se detaljno govoriti u izveštaju tiče se prosleđivanja predmeta protiv optuženih srednjeg i nižeg ranga s Međunarodnog suda nadležnim nacionalnim pravosuđima u skladu s pravilom 11bis Pravilnika. Do danas su šestorica optuženih prosleđeni Specijalnom veću za ratne zločine Bosne i Hercegovine, a dvojica optuženih su prosleđena u Hrvatsku na suđenje pred domaćim sudovima. Ako svi zahtevi za prosleđivanje koji se trenutno razmatraju budu povoljno rešeni u skladu s pravilom 11bis, sa spiska predmeta Međunarodnog suda će biti skinuto 10 predmeta protiv 16 optuženih. Međutim, nijedan drugi predmet nije određen za prosleđivanje pošto se ne odnosi na optužene srednjeg i nižeg ranga. Želim da konstatujem da, kako bi prosleđivanja Državnog suda Bosne i Hercegovine bila uspešna, od ključnog je značaja da se tom sudu obezbede dovoljna sredstva, uključujući pritvorske objekte u skladu s međunarodnim standardima. Ako taj sud ne dobije podršku potrebnu za vođenje pravičnih suđenja, međunarodna zajednica se suočava s mogućnošću da će prosleđeni predmeti morati da budu ponovo ustupljeni Međunarodnom sudu u skladu s pravilom 11bis. Sada ću preći na četvrtu temu, saradnju država s Međunarodnim sudom. Naglašavam da je uspeh Međunarodnog suda u okončanju mandata u okviru rokova predviđenih strategijom okončanja rada počiva na toj saradnji. Prvenstveno, saradnja svih država, a naročito onih u regiji, potrebna je kako bi se preostala šestorica optuženih visokog ranga, naročito Radovan Kradić i Ratko Mladić, prebacili u nadležnost Međunarodnog suda bez odlaganja. Osim toga, želim napomenuti da je Lukić u februaru prebačen iz Argentine, a da Zelenović još nije prebačen.

Posljednja tema na koju ću skrenuti pažnju uvaženih članova Saveta jesu najnovije informacije o prognozama za sprovođenje strategije okončanja rada. Kao i u mom poslednjem izveštaju, želim da potvrdim da će suđenja zaista ući u 2009. godinu i da ponovim da se procene o okončanju svih suđenja do tog datuma možda budu ostvarile pod uslovom da suđenja u predmetima koji se odnose na veći broj optuženih teku glatko; da predmeti koji su prosleđeni u bivšu Jugoslaviju ne budu ponovo ustupljeni Međunarodnom sudu; da se najnovije izmene pravila 73bis efikasno sprovode tako da optužnice budu usredsređenije; te da šestorica preostalih visokorangiranih begunaca budu uskoro prebačena u nadležnost Međunarodnog suda.

U zaključku, uprkos izazovima na koje se naišlo u proteklih šest meseci, Međunarodni sud je nastavio da radi punom parom, što je rezultiralo jednim produktivnim periodom u istoriji Međunarodnog suda. Naglašavam da se, kao što je i pokazano konkretnim merama koje su preduzete tokom perioda na koji se odnosi ovaj izveštaj, Međunarodni sud u potpunosti opredeljen da učini sve što je u njegovoj moći da

ispuni obaveze u skladu sa strategijom okončanja rada uz puno poštovanje normi redovnog postupka. Gledajući u budućnost, Međunarodni sud će preduzeti sve napore na razvoju dodatnih oruđa za poboljšanje efikasnosti prвostepenih suđenja i žalbenih postupaka. Osim toga, Međunarodni sud će intenzivirati tekuće napore kako bi doprineo izgradnji pravosudnih kapaciteta u bivšoj Jugoslaviji. Efikasan nastavak istorijskog rada Međunarodnog suda pred nacionalnim pravosuđima u regiji predstavljaće ključnu komponentu nasleđa Međunarodnog suda.

Gospođo predsednice, vaše ekselencije, zahvaljujem vam na pažnji i vremenu koje ste odvojili za mene danas.